

AUÑIÓS

Nº 21

MAIO 2016

ASOCIACION CULTURAL

Pineiróns

A ILLA QUE FALA

Por: Manuel e Eduardo Parada

Na madrugada dun oito de abril do ano 2008, antes da *lusada* ou do *manexo*, como diría un xeiteiro, a bordo do noso barco no porto de Bouzas, saímos ao mar, ás 06 h oficiais, a nosa dona e nós, eu e mais o Nobalaura, que é como lle chamamos a el, ao noso barco.

Adoitamos durmir a bordo as vésperas do día que contamos de saír ao mar, para madrugar e aproveitar a xornada.

A mañá é fresca como corresponde á estación astrolóxica. Á estrela do día aínda lle falta mais dunha hora para achegarse e comezar a producir diferenza térmica no ar que nos agarima e que neste intre non vai nin ven e polo tanto non produce ningún movemento que engurre a superficie chan do elemento que nos permite desprazarnos sendo empurrados de momento por unha manada de ruidosos ferros.

Ao cabo dunha hora, levando a proa a 275° do Norte e deixando unhas 6 millas náuticas pola popa, toca ir virando ao *destrobordo* (estribor) e deixar as puntas do Subrido, da Robaleira e do Home para encarar a costa de Soavela á par do bordo destro que Ferrín describe con atino.

Xa apuntaba o día, cando faltaban trinta para as oito, e unha airexa do NNE facía notar o fresco da mañá; insistente, evocaba guindar os panos do velame sobre o mastro marconiano que abanaba de banda a banda arrolado por unhas leves ondas do mar abraldoucado que provocaban os cantís da costa.

Dous lenzos brancos de propio nome, o Xenovés e a Bermudiana interpuxéronse ao ar forzando á proa a derivar ao *bombordo* (babor) para marcar uns 35° ao Oeste do Norte, no mesmo intre que o astro solleiro deixábase ver coroando Donón, ao tempo que deixaba caer con timidez o seu agarimo morno enriba das costas compensando a frescura do reveleste que baixaba das airas.

Cando levabamos 2,5 millas náuticas aprox. batendo coa proa contra os mares de fóra, viramos na volta de leste con proa ao monte dos Deuses Manes de Breobriga (monte do Facho). Cando acadámola súa sombra, o fresco, e a proximidade a terra convidáronos a unha

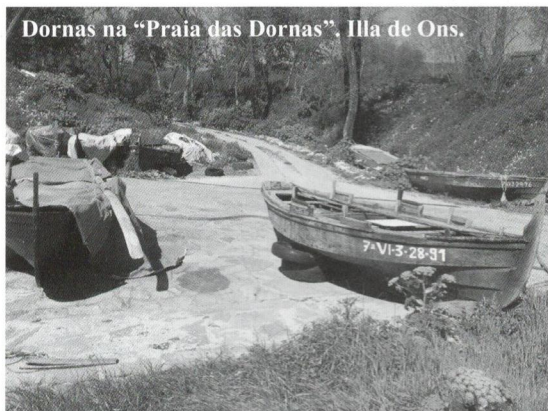
nova virada oriental, o que nos posibilitou de novo unha nova saída do sol. Que privilexio ver saír a Lourenzo dúas veces o mesmo día! O mar é así, diría un vello.

O ventiño mantivo a súa comandante presenza e intensidade. Cando despuntamos o Cabalo da ría de Aldán, botounos unha mancha roulando de NE a LNE, o que nos permitiu manter rumbo ao peirao de Ons con galgas dabondo, sen mais bordadas, deixándonos tempo para gozar desta mañá do abreinte equinoccial mentres un mascato diante da proa, pousado no mar, soltaba un lastre de catro sardiñas do seu boche para poder coller voo. Seino porque ao ver que deixaba caer algo, fun correndo á proa e vin as catro sardiñas entre augas, por iso.

Recalamos en Ons pasadas as 10. Rematada a manobra de fondeo nas boias de “Casa Checho” decidimos ir á insular terra valéndonos da auxiliar inchable que nos levou ao peirao do Curro e á praia das Dornas. En terra enfilamos á taberna de “Checho” para tomar un quente, pero estaba pechado. Foi bo que nos atopamos co garda forestal Luís, quen nos comentou que, os de Checho, ían sementar patacas no Chan da Pólvora e convidounos a tomar o café a súa casa. Non deixamos que chegara ao segundo intento para aceptar a amable invitación que tivo como escenario a sala quecida por un lar encandilado da súa morada. Unha grata e instruída conversa fixo que ese café quedara na lembranza indefinidamente. Todo é bo por moi bo que sexa.

De seguido, apuntando xa as 11 da mañá, botámonos a camiñar cara ao faro, entrando en harmonía co entorno desta illa que na tranquilidade que amosa cando está soa nun día como o de hoxe, transmíteche unha sensación de como si quixera falarche e que, si a atendes, cóntache moito saber en cada risco.

Foi levantar a vista subindo a costa do Caño, cando divisamos unha fumeira contra o alto do Cucorno que nos chamou a atención e que, dalí a un pouco, foi esmorecendo e desapareceu, o que nos dou mais tranquilidade, por si era lume forestal. Xa tivemos a experiencia dun polo ano 85 aprox. e tivémonos que tirar ao mar. Seguimos o camiño e, no intre de albiscar a casa de Emilio preto do faro, volveu a sorprendernos ver un grupo de xente no medio da rúa, pasaría algo? Pois o fume saía dalí. Sí, pasaba algo. Diante da soleira e no medio do vieiro, Emilio, a súa dona e os seus netos rodeaban a un celta sobre dun banco no que estaban rematando a faena da matanza do porco. Xa o chamuscamos con fento! Foi debidamente

lavado e delicadamente repasado e preparado para guindalo si podemos, porque é un bo barco, comentou un dos rapaces. Eu bótovos unha man a colgalo, ofrecinlles, e así foi o porco de máis de 200 kg. guindado sen mais voltas que as que daba un cabestro nunha viga cumial do alprende a carón da casa. Alí quedou lembrando tradicións que anos atrás lle daban esencia ao lugar. Un salgadoiro de porco, algún galo ou coello, unhas ducias de ovos, o leite recién muxido, un piorno de millo e patacas, nabizas da leira e bastante peixe fresco ou salgado, fan e fixeron boas percebeiras, percebeiros e polbeiros ao longo da illa. Así foi e así era.

Despedímonos da familia e proseguimos o camiño. Aí está o faro de Ons. 42° 22' 52" N 08° 55' 59" W. FL (4) 24S 25M (BL) Démoslle a volta ao entorno da edificación peculiar de contornos graníticos similar a outros veciños das rías baixas como o de Sálvora, Corrubedo o de Punta Cabalo na illa Areosa (Arousa) ou o seu irmán da illa de Rúa do mesmo autor, construídos na segunda metade do século XIX. O de Cíes xa non ten casa. No campo do faro pastaban as ovellas e o burriño fariñeiro de Emilio. O horizonte limpo de brétema, deixa outear o cabo de Fisterra, Corrubedo, Sálvora e Sagres con Falcoeiro, que están ao carón, co alto da Curota máis ao leste. O Grove, a Lanzada, a Faxilda, Montalbo e Cabicastro a tiro de pedra. A Ría de Marín ao leste e a Ría pequena entre o cabo Udra e Punta Couso. O Cabalo manda na Soavela buscando ao sur o cabo do Home e o Silleiro. O Tegra que lle amosa ao noso río onde esta o mar, e as illas Ficas (Cíes), cara as illas dos Azores, medra o mar, case nada; as Rías Baixas nun pano de vela.

Continuamos facendo camiño cara a Liñeiros observando o mar (mar aberto) no transcurso da senda; de cando en vez séntese rabuñar algún bicho no medio do mato, albiscamos que son lagartos arnais (lagartos ocelados) que están chantados nas beiras das corredeiras a cargar a dermes da enerxía solar que precisan para defendela ceifa e que ao noso paso corren a se agochar, algúns con mais dificultade porque aínda non recargaron suficientemente, pois o sol aínda malla miúdo no valoroso chan.

Estábamos aproximándonos a Caniveliñas cando axexamos nas augas da enseada unha parella de touliñas nadando en círculo e decidimos achegarnos ao cantil da costa para observalas. Dados catro pasos nun sendeiro polo medio dos toxos, sorprendeunos a presenza dun ofidio que raspando o solo detívose ante a nosa presenza e nós ante a del@. Medía, ben calculado, 120 / 130 cm de eslora, de tons pardos e escuros; coidamos que era unha serpe común, non sentiamos sensación de risco e botamos un bo anaco de tempo observándoa ata que razoamos que debíamos retirarnos para que el@ tomase unha decisión. Así o fixemos e o réptil sixilosamente desprazouse e perdeuse no fento (mato seco) mentres unha parella de gaviotas encima dun risco facían o amor.

Nós ao noso. Apousentamos nunha laxe preto de onde hoxe fica unha dedicatoria a Camilo polo seu pasamento a outra dimensión.

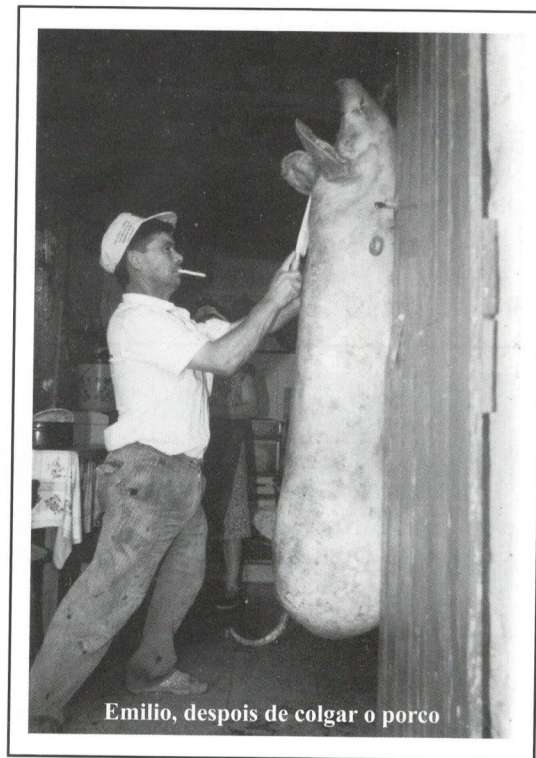
Dende a atalaia continuamos observando a parella de touliñas que continuaban nadando en círculos destros e saíndo a bufar dúas ou tres veces seguidas cada minuto máis ou menos, sen desprazarse do lugar e sempre á vez e xuntas. Botamos máis de hora e media observándoos e seguían na mesma. Marchamos pensando que tamén se estarían amarándose e alí quedaban na mesma teima.

Que espectacular o que a natureza amosa! e todo de balde!.

Xa era hora de xantar para nós, porque nós xantamos pola hora, a eles dálle igual ou fano cando teñen ocasión.

Volvemos polo carreiro do Chan da Polvora procurando pasar sen pisar un manto de margaridas brancas que sementaban o camiño polo alto do Canexol, tentando persuadirnos de que non ten quen non quer.

Cando chegamos ao Curro, tomamos un viño na de Acuña con Manolo que, como esta bo día, vén con xente de terra para asollar as casas, e con Cesáreo que viña de varear algún robalo a bordo da motocicleta. Tamén xa estaba aberto a casa "Checho"; as patacas quedaron aterradas na eira do Chan e mentres esperamos pola xanta que fornecía Lola na cociña, siño José "Checho" contábanos de cando ían á venda a Bueu e Portonovo nas dornas ou de recalada aos percebes chegando a Cíes nos gabidos polbeiros, dous homes en cada dorna de oito cuartas e media durmindo a bordo, e de cando o "sueco" (Staffan Mörling) chegou e descubriu unha illa con 70 dornas, das que quedan 7, e 70 familias. Que ninguén pense que se foron sen máis, porque irse é esquecer e eles non esqueceron a illa que fala.

Emilio, despois de colgar o porco